

do umowy z dnia 1 kwietnia 2015 r. określającej szczegółowe warunki organizacyjno – finansowe działalności Instytucji Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy nad Bzurą

Paweł Rozdżestwieński

KONCEPCJA PROGRAMOWO - AUTORSKA

Muzeum Ziemi Sochaczewskiej
i Pola Bitwy nad Bzurą
w Sochaczewie

Sochaczew - marzec 2015

Spis treści:

1. Wprowadzenie	str. 3
2. Kierunki działań i obszary aktywności muzeum	str. 4
2.1 Ocena aktualnej sytuacji muzeum	str. 4
2.2 Ekspozycja muzealna	str. 6
2.3 Witryna internetowa muzeum	str. 6
2.4 Wydawnictwa muzealne	str. 7
2.5 Organizacja i polityka kadrowa muzeum	str. 7
3. Strategia rozwoju Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy nad Bzurą 2015-2021 r.	str. 10
4. Podsumowanie	str. 13

1. Wprowadzenie

Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy nad Bzurą od ponad 40 lat stanowi wyjątkową placówkę muzealną. Jest znane w Polsce i za granicą i stanowi wizytówkę nie tylko miasta, ale i całego powiatu. Tocząca się w 1939 roku w rejonie Sochaczewa bitwa nad Bzurą odcisnęła piętno na głównej kolekcji muzealnej, stanowiącej ewenement pod względem ilości eksponatów dotyczących tej największej bitwy kampanii 1939 roku w Polsce.

O tyle warto to docenić, że okoliczne miasta - w których do 1939 roku stacjonowały garnizony wojskowe - Łowicz i Skierniewice - mają dużo uboższe zbiory niż nasze miasto. Wartość zebranych przedmiotów jest nieoceniona i nie mówię tu tylko o wartości materialnej, ale o sentymentalno-historycznej, ponieważ znaczna część przedmiotów posiada swoją historię, czy to ludzką, czy to miejsca z którego zostały podniesione.

Przedmioty w muzeum stanowią albo jego własność (pozyskane dzięki darom lub zakupom) albo są prezentowane jako tzw. depozyty. Nasze muzeum ma wielkie szczęście, że wiele instytucji i ludzi przekazało swoje kolekcje w takiej formie, czym niewspółmiernie wzbogacili naszą placówkę.

Dzięki temu wystawa o polu bitwy nad Bzurą stanowi jedną z najbardziej kompletnych prezentacji żołnierskich losów w 1939 roku.

Widziałbym trzy główne kierunki działania: rozwój i specjalizacja w zakresie bitew nad Bzurą - główny powód odwiedzania Sochaczewa przez gości spoza miasta, okresowe wystawy z historii miasta i powiatu skierowane do mieszkańców Ziemi Sochaczewskiej (w oparciu o zasoby muzeum, ale przede wszystkim o specjalizowane kolekcje osób fizycznych i prawnych) i wystawy wypożyczane od innych podmiotów (co zresztą jest też czynione i teraz). Głównym problemem jest odpowiedź na pytanie - co zrobić, aby ludzie przyszli do muzeum i żeby stało się ono odwiedzane z powodu tego, że jest atrakcyjne i dla przeciętnego widza jak i specjalisty.

Muzeum i jego aktywność jest najważniejszym "towarem eksportowym" Sochaczewa, tutaj przywozi się gości a marka sochaczewskiego muzeum znana jest w całej Polsce i poza jej granicami. Bitwa nad Bzurą z 1939 roku stanowi dla sochaczewskiego muzeum silniejszy magnes przyciągający klientów niż np. postać Fryderyka Chopina. W ostatnich latach wymienia się również Sochaczew jako jedno z

bardziej znanych miejscowości na froncie wschodnim I Wojny Światowej, a to zwłaszcza w kontekście ataków gazowych z 1915 roku.

Jednakże w rozważaniach na temat jego przyszłości warto zaznaczyć, że w porównaniu z innymi placówkami kultury w mieście wartość muzeum można także obliczyć w postaci materialnego majątku stanowiącego fundusz przyszłych pokoleń. I to przeliczalnego na konkretne kwoty.

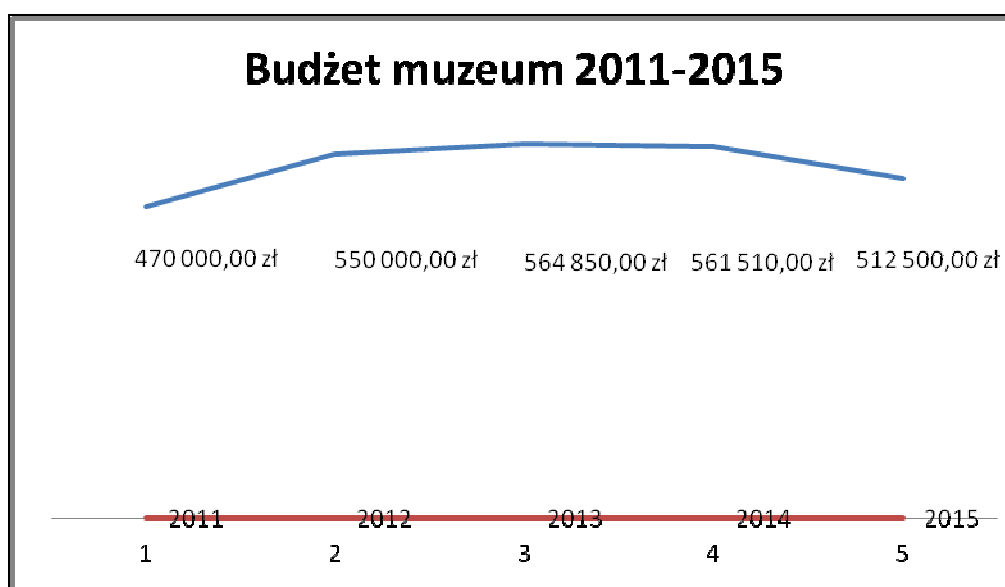
Muzeum to bowiem przede wszystkim notariusz pamięci. Złożone tu eksponaty przez sochaczewian przez okres istnienia powinny mieć gwarancje tego, że jako społeczność będziemy o nie dbali i poniesiemy w przyszłość okruczości pamięci z przeszłości. Ocalimy je, przechowamy, niech następne pokolenia mają możliwość obcowania z nimi i budowania własnej lokalnej tożsamości.

2. Kierunki działań i obszary aktywności muzeum

2.1 Ocena aktualnej sytuacji muzeum

Poniżej przedstawiono nakłady finansowe miasta Sochaczew (bez remontów) wydatkowane na funkcjonowanie muzeum. Wydatki te oscylują wokół kwoty około pół miliona złotych rocznie, co jest sumą niewystarczającą do realizacji zadań statutowych muzeum.

BUDŻETY MUZEUM ZIEMI SOCHACZEWSKIEJ I POŁA BITWY NAD BZURĄ W SOCHACZEWIE W KOLEJNYCH LATACH

Analiza wydatków muzealnych wskazuje na to, że większość wydatków stanowią wynagrodzenia pracownicze, a obniżenie środków na rok 2015 (50 000 zł mniej niż w 2014) spowodowało praktyczny brak środków na działalność statutową muzeum.

Powoduje to sytuację, w której należy dokonać szerokiej restrukturyzacji funkcjonowania muzeum i rozpocząć aktywne poszukiwania środków zewnętrznych. Wspomnieć należy jednak, że środki zewnętrzne mogą posłużyć jedynie na inwestycje, ciężar funkcjonowania muzeum spoczywać jednak będzie na barkach miasta.

Ciekawym zjawiskiem jest przekonanie, że muzeum w powszechnej świadomości traktowane jest zgodnie ze swoją nazwą jako „Muzem Ziemi Sochaczewskiej” czyli współczesnego powiatu. Wizerunek muzeum oraz zdjęcia z wystaw muzealnych chętnie prezentowane są w materiałach reklamowych gmin, powiatu i województwa mazowieckiego. Sprawia to wrażenie szerokiej i chójnej partycypacji finansowej opisanych powyżej podmiotów w budżecie muzeum, co niestety nie jest prawdą.

Doprowadzenie do sytuacji w której samorząd województwa mazowieckiego, powiat sochaczewski oraz gminy powiatu sochaczewskiego będą partycypować finansowo w funkcjonowaniu muzeum i prowadzonych przez muzeum projektach, może w znaczący sposób poprawić możliwości finansowe i doprowadzić do rzeczywistego funkcjonowania placówki jako „Muzeum Ziemi Sochaczewskiej” i wizytówki Mazowsza.

2.2. Ekspozycje muzealne

W 2014 roku dokonano pierwszego etapu przebudowy wystawy głównej. W drugim etapie wystawę należy uzupełnić m.in. o dodatkowe oświetlenie gablot, ekrany multimedialne i przenośne zestawy wielojęzyczne z opisem ekspozycji.

Ekspozycje militarne powinny być nadal wiodącymi, ale należy utworzyć w piwnicach – przebudowując wystawę archeologiczną stałą - ekspozycję o historii miasta, uwzględniającą historię miasta i Ziemi Sochaczewskiej.

Walory edukacyjne ekspozycji należy bezwzględnie wzbogacić o zajęcia manualne i przekaz multimedialny.

2.3 Witryna internetowa muzeum

Muzeum aktualnie obsługuje trzy zbliżone do siebie graficznie witryny internetowe, jedną (<http://muzeumsochaczew.pl/>) opartą o własny cms i dwie oparte o portale: miejski (<http://muzeum.sochaczew.pl/>) i e-sochaczew.pl (<http://www.e-sochaczew.pl/muzeum/>). Muzeum posiada też profil na portalu społecznościowym facebook.com.

W związku z tym, że planuje się cyfryzację części eksponatów, katalogów i list poległych konieczne jest podjęcie działań mających na celu umożliwienie kontroli zawartego w niej kontentu i ochronę praw do materiałów tam wprowadzanych. Konieczne jest również wprowadzanie informacji do biuletynu informacji publicznej, która to część stanowi integralną część muzealnej strony.

Nie do przyjęcia jest aktualna sytuacja w którym kontent jest powielany przez prawie dwie identyczne strony. W związku z tym strona powinna być kompatybilna z urzędowym portalem miejskim, ale dostosowana do potrzeb prawnej ochrony kontentu muzealnego. Miasto powinno również zapewnić umiejscowienie strony na serwerze i wykonywanie kopii bezpieczeństwa. Obie aktualnie używane domeny powinny kierować do jednej strony.

Oczywiście w działalności muzeum powinno uwzględnić się korzystanie z lokalnych portali informacyjnych oraz portali społecznościowych, ale zgodnie z zasadą, że kontent tworzy się na stronie muzealnej a potem przelinkowuje się na stronę muzealną z witryn zewnętrznych.

Promowanie muzeum z pomocą witryny internetowej, szczegółowa informacja o prowadzonych badaniach, zbiorach oraz o ekspozycji, powinna być jednym z podstawowych kierunku działań sochaczewskiego muzeum.

Witryna powinna również umożliwiać, po zalogowaniu, dostęp do baz danych tworzonych przez muzeum i do zdigitalizowanych zasobów muzealnych.

Statystyka ruchu internetowego powinna stać się jednym ze wskaźników ocennych działalności muzeum.

2.4 Wydawnictwa muzealne

Muzeum aktualnie nie prowadzi działalności wydawniczej. Niepokojącym zjawiskiem jest wykorzystywanie materiałów muzealnych w wydawnictwach pozamuzealnych, bez możliwości wpływania na merytoryczną zawartość owych wydawnictw. Materiały muzealne często publikowane są bez podania źródła pochodzenia. Trudne do zaakceptowania jest wydawanie materiałów opracowanych przez pracowników muzeum, w wydawnictwach poza muzealnych, bez żadnego odnośnika, że powstały w ramach programów badawczych muzeum i podczas wykonywania obowiązków służbowych.

Muzeum powinno przystąpić do wydawania materiałów muzealnych w postaci wydawnictw zwartych o różnym poziomie, poczynawszy od wydawnictw popularnych

(takich jak np. komiksy, albumy, katalogi) a skończywszy na opracowaniach z pełnym aparatem naukowym.

2.5 Organizacja i polityka kadrowa muzeum

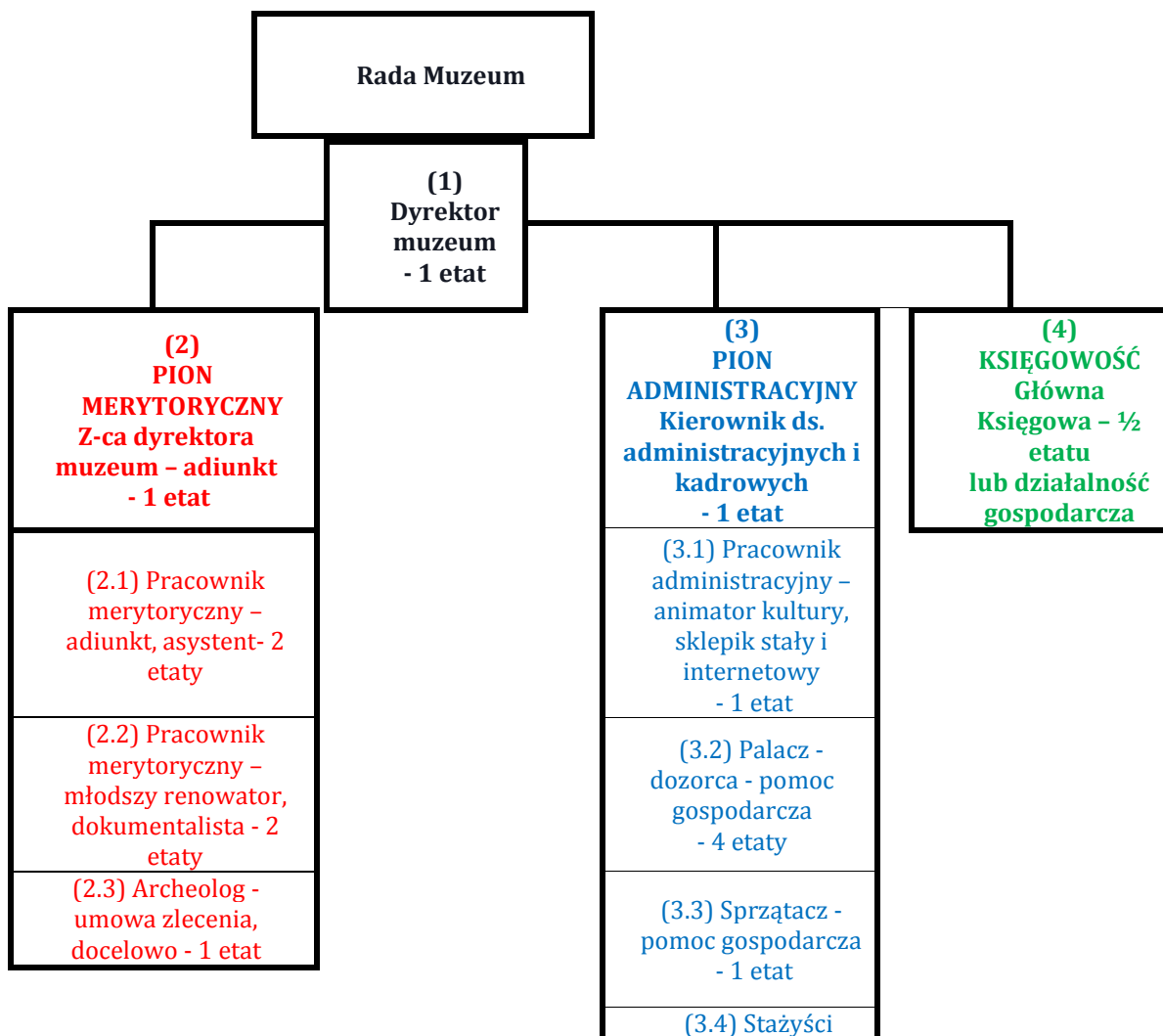
Trudno nie dostrzec, że aktualna organizacja personalna muzeum nie jest w stanie sprostać wymaganiom jakie niesie przedstawiona przeze mnie koncepcja.

Duże naciski na zmiany w muzeum artykułowane są w sochaczewskich mediach, które zarzucają placówce przede wszystkim brak działalności naukowej w zakresie badań nad historią lokalną.

Nie da się nie zauważyć, że historia w Polsce staje się coraz bardziej modna, dotyczy to nie tylko wielkich wydarzeń historycznych ale i historii lokalnej. Mieszkańcy Sochaczewa i okolic zaczynają poszukiwać swoich korzeni, tożsamości i oparcia w dziejach własnego miejsca zamieszkania. Historia Ziemi Sochaczewskiej jest bardzo ciekawa i niesie w sobie duży ładunek niezwykle ciekawych odniesień do współczesności i budowy nowoczesnego demokratycznego społeczeństwa. Ziemia Sochaczewska i jej historia to konglomerat losów katolików, żydów, ewangelików i prawosławnych, ze wszystkimi blaskami i cieniami wzajemnej egzystencji.

Dużą grupę stanowią także Ci, którzy zajmują się historią okolic po 1945 roku, niejednokrotnie nostalgicznie odnosząc się do własnej młodości.

Proponowana koncepcja programowa może być realizowana w oparciu o następujący schemat organizacyjny placówki:

Zespół zarządzający muzeum:

Rada Muzeum – proponuję na jej czele postawić dotychczasowego dyrektora Pana Macieja Wojewodę, który swoim doświadczeniem wesprze działalność nowego dyrektora. Rada Muzeum nadawać będzie m.in. honorowy tytuł: „Strażnika Pola Bitwy”.

(1) Dyrektor muzeum - odpowiada za całokształt pracy muzeum przed Burmistrzem Miasta i wobec organów kontrolnych, jest kierownikiem zakładu w rozumieniu kodeksu pracy. Dyrektorowi podlega zastępca dyrektora, kierownik ds. administracyjnych i kadrowych.

(2) Z-ca dyrektora muzeum - zastępuje dyrektora muzeum, odpowiada za pion merytoryczny muzeum, za merytoryczny aspekt pozyskiwania i rozliczania środków zewnętrznych, organizuje imprezy muzealne, organizację wystaw, nadzoruje

pracowników merytorycznych oraz prowadzone przez nich sprawy, nadzoruje stronę internetową i wydawnictwa muzeum.

(3) Kierownik ds. administracyjnych i kadrowych - odpowiada za organizację pracy muzeum, sekretariat, sprawy administracyjne i kadrowe, prowadzenie sklepiku i sklepu internetowego, pozyskiwanie i rozliczenie środków zewnętrznych, nadzorowanie budżetu muzeum, prowadzenie dokumentacji finansowej i kadrowej, przygotowanie i rozliczanie przetargów.

(4) Główna Księgowa - dba o formalną i merytoryczną stronę rozliczeń księgowych, rozlicza płace, przygotowuje dokumenty sprawozdawcze, sprawdza i formalnie rozlicza budżet, podpisuje wraz z dyrektorem sprawozdania merytoryczne i finansowe, dba o finansową stronę przetargów.

PION MERYTORYCZNY

Podlega pod zastępcę dyrektora muzeum:

(2.1) Adiunkt muzealny – specjalista ds. dawnych dziejów Ziemi Sochaczewskiej oraz historii niemilitarnej, opracowanie naukowe wydawnictw, kontakty merytoryczne z innymi placówkami;

(2.1) Asystent muzealny – odpowiedzialny za opracowania z dziejów militarnych Ziemi Sochaczewskiej, za merytoryczną stronę wystaw, przygotowanie i prowadzenie strony internetowej;

(2.2) Młodszy renowator – nadzór wystawy, konserwacja eksponatów, prowadzenie pracowni konserwacji metali;

(2.2) Dokumentalista – odpowiedzialny za prowadzenie klasycznych ksiąg muzealnych oraz ich cyfrowych wersji, za archiwum oraz opracowanie dokumentów archiwalnych i rejestrów zgodnie z wytycznymi archiwistyki, dbałość o cyfrowe rejestry na stronie muzealnej;

(2.3) Archeolog – dbałość o prehistorię Ziemi Sochaczewskiej, nadzory archeologiczne i przygotowanie wystaw.

(3) Pion Administracyjny – zwiększony o jeden etat osoby odpowiedzialnej za animację kultury i prowadzenie sklepiku stacjonarnego i internetowego. Docelowo po przerobieniu instalacji grzewczej na gazową i montaż dozoru telewizyjnego likwidacja 3 etatów palaczy i pozostawienie jednego.

2.5 Partnerzy instytucjonalni muzeum

Muzeum współpracuje od wielu lat z Muzeum Wojska Polskiego, które wspiera działalność sochaczewskiego muzeum poprzez działania konserwacyjne eksponatów i powierzenia wielu eksponatów.

Niezbędne jest nawiązanie kontaktu z Centralnym Archiwum Wojskowym, m.in. celem stworzenia cyfrowej wersji katalogów muzealnych oraz pomocy w opracowaniu znajdujących się w muzeum relacji i materiałów archiwalnych oraz z Centralną Biblioteką Wojskową. Umożliwi to prawidłowe opisanie księgozbioru i m.in. korzystanie z komory odgrzybiającej dla książek z zasobów muzeum. CAW potwierdza chęć wspólnego działania.

Nawiązanie kontaktu z Wojskowym Centrum Edukacji Obywatelskiej celem korzystania ze znajdujących się tam wystaw czasowych oraz przeprowadzania wspólnych szkoleń.

Podpisanie umowy o współpracy z Muzeum Kolejnictwa - Oddział w Sochaczewie i Muzeum w Żelazowej Woli, m.in. celem stworzenia wspólnego biletu wstępu i rozwijania projektu „Sochaczewska Dolina Bzury”.

3. Strategia rozwoju Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy nad Bzurą 2015-2021 r.

Działalność statutowa :

- Uzyskanie przez muzeum statusu Pomnika Historii (Pole Bitwy nad Bzurą z centrum - Muzeum w Sochaczewie). Dzięki temu mamy szansę otrzymać 2-3 pkt więcej w programach grantowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- Uzyskanie wpisu do Rejestru Muzeów Samorządowych (MKiDN) – dodatkowe punkty w programach.
- Pozyskanie środków na rozbudowę budynku wielofunkcyjnego na dziedzińcu z parkingiem podziemnym, m.in. z małym kinem. Twardy projekt unijny. (Najpierw jednak trzeba wykonać ekspertyzę czy taka inwestycja nie naruszy skarpy).
- Komercyjne wykorzystanie pawilonu widowiskowego (szkolenia, spotkania itp.).
- Przebudowa wystawy archeologicznej –na wystawę „Historia Sochaczewa”, z uwzględnieniem historii sochaczewskiego zamku.
- Uzyskanie środków zewnętrznych na założenie i wyposażenie profesjonalnej pracowni konserwacji i rekonstrukcji zabytków metalowych.

- Pozyskanie środków na dalszy rozwój multimedialny i interaktywny ekspozycji stałych (auto przewodnik).
- Opracowanie kompleksowego projektu rozbudowy infrastruktury gospodarczo-magazynowo- warsztatowej.
- Rozbudowanie oferty handlowej - sprzedaż pamiątek związanych z Sochaczewem i jego historią i współczesnością.
- Rozbudowa oferty wydawniczej muzeum (pozyskiwanie środków ze sprzedaży serii wydawniczych).
- Założenie bankomatu na ścianie bramnej.
- Założenie Fundacji Rozwoju Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy nad Bzurą jako organizacji pożytku publicznego z możliwością odpisania na rzecz fundacji 1% z podatku.
- Utrzymywanie i rozwój grup historycznych.
- Coroczny Jarmark sochaczewski.
- Wnioskowanie do programów ministerialnych i unijnych w sprawie zwrotu poniesionych kosztów na remont zabytkowego budynku(Program Dziedzictwo kulturowe - Ochrona zabytków).
- Kontynuowanie termomodernizacji budynku.
- Utrzymywanie kontaktów z Radą Ochrony Pamięci Walki i Męczeństwa oraz Urzędem Wojewódzkim ws. pielęgnacji i konserwacji miejsc pamięci narodowej i cmentarzy wojennych na Ziemi Sochaczewskiej.
- Powołanie (z budżetu powiatu) stanowiska koordynatora ds. opieki nad Miejscami Pamięci Narodowej i cmentarzami wojennymi przy muzeum na terenie powiatu sochaczewskiego.
- Organizacja uroczystości patriotyczno-rocznicowych na ww. obiektach.
- Udział w produkcjach filmowych.
- Rozpoczęcie i realizacja szerokiej akcji promocyjnej w Warszawie- "Sochaczew na weekend dla stolicy", w oparciu o projekt "Sochaczewska dolina Bzury".
- Utworzenie turystycznego szlaku „Trakt Pamięci bohaterów bitwy nad Bzurą 1939 r.” na terenie powiatu sochaczewskiego.

- Włączenie miasta Sochaczew w turystyczny-ogólnopolski Szlak "Wschodnioeuropejskiego frontu I Wojny Światowej" – poprzez organizację corocznego eventu.
- Utworzenie na terenie miasta ścieżki dydaktycznej dotyczącej obiektów historycznych Sochaczewa (miejsca pamięci narodowej, zabytki).
- Rozszerzenie działalności wydawniczej (publikacje).
- Modernizacja strony internetowej muzeum.
- Szerokie udostępnienie zbiorów biblioteki naukowej muzeum.
- Digitalizacja katalogów i zbiorów muzeum.
- Rozbudowa i wspieranie działalności Muzealnej Grupy Rekonstrukcji Historycznej im. II/ 18 pp. Oraz GRH 14 pułku ułanów Jałowieckich.
- Organizacja widowisk i wystaw historycznych na terenie Polski i Europy (rekonstrukcje, widowiska, ekspozycje, zloty, pikniki i in).
- Organizacja konferencji naukowej (2018 r.) z okazji 100- lecia zakończenia I Wojny Światowej oraz 80-lecia kampanii 1939 roku w Polsce (2019).
- Utworzenie komitetu d/s budowy pomnika „Obrońców Sochaczewa 1939 r.”.

Rozbudowa - modernizacja :

- Utworzenie i wyposażenie sali audiowizualnej.
- Wykonanie instalacji telewizji przemysłowej na terenie muzeum.
- Wykonanie dioramy – skansenu okopów z okresu walk o Sochaczew w latach I Wojny Światowej.
- Powołanie przy muzeum „Instytutu Badań nad Działaniami Militarynymi na Zachodnim Mazowszu”.
- Utworzenie ekspozycji stałej związanej z Fryderykiem Chopinem
- Modernizacja i przebudowa ekspozycji stałych.
- Pozyskanie środków unijnych na budowę hali ekspozycyjnej na dziedzińcu muzeum.
- Budowa hali ekspozycyjnej na dziedzińcu muzeum.
- Remont dziedzińca muzeum.

4. Podsumowanie

Realizacja koncepcji nie tylko przyczyni się do promocji miasta i Ziemi Sochaczewskiej, ale również stworzy własny ośrodek badań naukowych, co podniesie prestiż miasta.